

QUINTA HUJUS OPERIS PARS

DISPUTATIO XLVIII

DE SUFFRAGIIS.

Suffragium quid. — Quot modis suffragium unius possit alteri prodesse. — Postquam visum est, quomodo solvi posset temporalis poena peccatis debita, per propriam actionem, vel passionem ipsiusmet peccatoris, videtur superest, quomodo remitti possit, vel solvi per alterius actionem vel passionem alteri communicatam. Quae communicatio, prout inter fideles fieri potest, suffragium sollet appellari, juxta usitatum phrasim Ecclesiæ et Theologorum. Est enim suffragium, ut sumitur ex D. Thom. et aliis, in 4, d. 45, auxilium quoddam, quod unus fidelis præbet alteri ad obtinendum a Deo remissionem pœnæ temporalis, vel aliquid hujusmodi. Supponendumque est tribus modis posse suffragium unius prodesse alteri. Primo ex opere operato. Secundo per indulgentias, quæ etiam juvant ad modum operis operati. Tertio ex opere operantis. De primo modo nihil nobis dicendum superest in hac materia; suppono enim, remissionem pœnæ ex opere operato, seclusis indulgentiis, non fieri nisi aut per sacramenta, aut per sacrificium; nam ex Christi institutione non habemus alia instrumenta, seu causas hujus effectus. Et quamvis probabile sit, aliquod sacramentale ex institutione Ecclesia habere hunc effectum, tamen, si ita est, illud reducitur ad aliquem modum ex dictis, et, quantum ad præsens spectat, eadem ratio erit de hac remissione, et de illa, quæ fit in sacramentis; suppono enim ulterius remissionem pœnæ, quæ ex opere operato comparatur per susceptionem alicujus sacramenti, tantum in eo fieri, qui sacramentum suscipit, et non in alio, ut in superiori tomo late tractavi. Idemque erit in sacramentalibus, si per usum alicujus talis effectus conceditur; ut si per aquam benedictam alicui remittitur aliquis gradus pœnae, illa remissio fit ei, qui devote utitur aqua be-

nedita, non alteri, quod simile suo modo est in baptismo et aliis sacramentis. Quo fit ut nullum suffragium possit aliis prodesse ex opere operato, præter Missæ sacrificium; de quo disputatum est sufficienter in superiori tomo., disput. 79, sect. 9, et seq., et ideo de hoc genere suffragii ex opere operato nihil aliud in hac materia dicendum nobis superest. De suffragio vero per modum indulgentiæ dicturi sumus in sequenti disputatione, et ideo in præsenti solum est sermo de suffragiis ex opere operantis, sive hæc fiant auctoritate privata singulorum fidelium, sive auctoritate publica totius Ecclesiæ; utroque enim modo fieri possunt, ut constat ex usu Ecclesiæ, et in discursu disputationis explicabitur. In qua primo videndum est, an possit hoc genus suffragii inter fideles repertiri. Secundo, quibus modis fieri possit. Tertio, per quæ opera fieri possit, et quas conditiones requirat ex parte auxiliantis, et eorum, quibus hoc genus auxilii seu suffragiorum impenditur.

SECTIO I.

An inter fideles quorundam suffragia aliis valere possint ad satisfactionem, seu remissionem pœnæ temporalis.

1. Esse inter fideles communionem bonorum operum, est de fide. — *Lutheranorum error.* — Quod inter fideles sit aliqua communicatio bonorum operum, quibus quidam possit alios juvare, extra controversiam est; id enim aperte in Symbolo confitemur in articulo de Sanctorum communione: nam sensus illius est, esse inter Sanctos, qui sunt viva Christi membra, communicationem aliquam in bonis operibus, quatenus unusquisque suis bonis actionibus alios juvare potest. Sumus enim ejusdem corporis membra, teste Pau-

DISPUTAT. XLVIII. SECT. I.

937

lo, 4 ad Cor. 12, et ad Ephes. 4, et ideo, sicut in eodem corpore humano unumquodque membrum non in suam tantum, sed aliorum etiam utilitatem operatur, ita in mystico Ecclesiæ corpore, membra, quæ vivunt, et utiliter operari possunt, non solum sibi mereri, sed etiam aliis præstare possunt auxilium. Quod saltem in orationibus inter viventes manifestum est ex illo Jacobi 5: *Orate pro invicem, ut salvemini;* et ad Rom. 15: *Obsecro vos, fratres, ut adjuvetis me in orationibus pro me a Deo;* et Job ult. dixit Deus: *Ite ad servum meum Job, ille orabit pro vobis.* Quapropter de veritate hac ita generaliter sumpta, etiam hæretici non contradicunt. Sed cum eis duplex est controversia: prior est de personis, seu statu hominum, inter quos potest esse hoc genus auxilii et communicationis; nam ipsi volunt tantum esse posse in viventibus inter se, non vero respectu mortuorum. De qua re postea videbimus. Altera controversia est, quæ ad præsens pertinet, de effectu hujus communicationis: negant enim Lutherani posse unum fidelem alios juvare ad satisfactionem pro peccatis, seu remissionem pœnæ temporalis. In quo errore fuit prius Wicleph, ut late tractat Waldens., tom. 3 de Sacramentalib., a c. 93 ad 100. Possunt autem hi hæretici fundari, vel in eo quod post culpam remissam nullus manet reatus pœnæ temporalis; vel in hoc, quod Christus sufficienter pro omnibus satisfecit, vel denique in hoc, quod nemo potest unquam ita abundare meritis, vel satisfactionibus, ut ei supersit aliquid, quod aliis ad satisfaciendum pro illis præbeat.

Posse fideles per suffragia se invicem juvare ad satisfaciendum pro pœna temporali.

2. Suadetur assertio Scripturæ testimoniis.

— Nihilominus dicendum est, fideles posseesse mutuo juvare ad satisfaciendum pro peccatis, ita ut opus unius alteri valeat ad remissionem alicujus pœnæ temporalis obtainendum. Hic est communis consensus Scholasticorum omnium, quos referant sect. sequenti, qui veritatem hanc contineri censem in dicta Sanctorum communione, quam in Symbolo profitemur. Nam, si quoad alios effectus bonos mutuo sese juvante fideles, nulla ratio est, cur etiam quoad hunc, suffragium sibi invicem afferre non possint. Atque in hoc sensu applicata, probabilia sunt quedam Scripturæ testimonia, quibus hæc veritas confirmari solet, quamvis non omnia effica-

cia sint. Primum est illud Psalm. 118: *Particeps ego sum omnium timentium te, et custodientium mandata tua.* Quorum verborum proprius et litteralis sensus non est agere de hac communione; solum enim per illa verba significat David, ex consideratione divinorum judiciorum se inductum fuisse ad custodienda divina præcepta, et its factum esse socium eorum, qui timent Deum; unde, *esse partem illorum,* in eo loco, nihil aliud est quam cum eis convenire in observatione divinorum mandatorum. Ex quo nascitur peculiaris quædam amicitia, et unio, quæ est inter eos, qui divina mandata servant, ad quam consequitur communicatio prædicta in spiritualibus bonis.

3. *Idem ex Paulo ad Rom. 15 deducitur.* — Deinde probari hoc solet ex verbis Pauli ad Rom. 15: *Probaverunt enim Macedonia et Achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum, qui sunt in Jerusalem; placuit enim eis, et debitores sunt eorum; nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles, debent et in carnalibus ministrare illis;* quoniam in his ultimis verbis videtur significare Paulus, quod sicut inter fideles est communicatio in temporalibus bonis, ita multo majori ratione esse debet in spiritualibus. Verumtamen, licet argumentum hoc sit probabile ex quadam morali conjectura et ratione, non tamen ex vi verborum et intentionis Pauli. Nam sensus manifestus est, merito fideles Macedoniarum et Achaiarum decrevisse temporales eleemosynas mittere in subsidium fidelium pauperum Judæorum, qui erant in Jerusalem, quoniam per ministerium et prædicationem Judæorum notiliam acceperant Evangelii, per quam participes facti fuerant spiritualium bonorum. Atque ita explicant Ambr., Chrys., Ansel. et D. Thom. Qui hinc colligit, deberi sumptus non solum illis, qui prædicant, sed etiam qui prædicatores mittunt, quod intelligentum censeo de debito gratitudinis, vel specialis charitatis: claram est enim ibi non intervenisse debitum intrinsecum, nam huic fit satis alendo ministros ipsos, qui spiritualia seminant, juxta illud 1 ad Cor. 9: *Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si carnalia vestra metamus?* Addo etiam verisimile esse, Paulum non solum loqui de ministerio Apostolice prædicationis; nam illo solo titulo non multum vindicatur facti fuisse Macedones debitores pauperibus, qui erant in Jerusalem, sed quia suis orationibus, et bonis operibus aliquo

modo eos juvabant: Ex quo potest aliquod argumentum a simili, et per conjecturam deduci, non tamen efficax ex sola vi verborum Pauli.

4. *Efficacius idem probatur ex Paul. ad Col. 1.* — *Primus verborum Pauli sensus.* — *Improbatur.* — *Secundus sensus.* — Tertio ac præcipue citari solent verba Pauli ad Colos. 4: *Gaudeo in passionibus pro vobis et adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea pro corpore ejus, quod est Ecclesia, cuius factus sum ego minister, secundum dispensationem Dei,* etc. Quæ verba obscura sunt, et variis sensus admittunt. Unus esse posset, passionem et penas Christi non fuisse sufficientes ad hominum remissionem et salutem, nisi eis etiam addantur passiones Sanctorum, ideoque dicere Paulum, se supplere quod ex parte sua deerat passionibus Christi. Verum tamen hic sensus, ut D. Thom. ibi adnotat, erroneus est, quia certum est de fide, Christi passionem per se solam sufficientissimam fuisse ad omnium hominum salutem. Alius ergo sensus esse potest, quamvis Christi opera et passiones per se satis superque fuerint quoad sufficientiam, tamen, ut in nobis habeant effectum et efficaciam, adhuc illis deesse applicationem, quæ in nobis fieri debet, circa quam laborant Sancti, et maxime laboravit Paulus, et hac de causa multa patiebatur pro Ecclesia, cuius factus erat minister. Et hunc sensum significant verba sequentia: *Ut impleam verbum Dei, mysterium quod absconditum fuit a seculis.* Atque hunc sensum insinuat Gregor., 1 Reg., c. 9, et eum admittit Bellarm., lib. 1 de Indulgent., cap. 3, dummodo Apostoli sententia ad illud non limitetur, nec excludatur aliis sensus veritatem Catholicam confirmans. Nam Paulus generanter loquitur, et ostendit effectum sustinendi passiones, ut omnibus modis prospicit Ecclesia, ex quibus unus ac valde utilis est per communicationem satisfactionum. Cum ego Paulus absolute et generatim loquatur, non sunt limitanda ejus verba ad unum modum communicationis.

5. *Tertius sensus ad præsens spectans.* — Est ergo tertius sensus, Paulum non loqui de solis passionibus quæ Christus in propria persona sustinuit, sed de his quas in corpore suo, quod est Ecclesia, et in suis membris, ad eorum perfectionem et confirmationem, sustinere decrevit, usque ad finem mundi. De quibus recte ait Paulus adimplere in carne sua, quæ deerant passionibus Christi, quia,

licet solæ poenæ, quas Christus passus fuerat, satis esse potuissent, tamen ad majorem Sanctorum perfectionem, et charitatis communicationem, voluit Sanctorum satisfactiones suis conjungi, et Ecclesiæ prodesse. Cum enim addit Paulus: *Pro corpore ejus, quod est Ecclesia,* satis significat, se non solum sustinuisse passiones in carne sua, ut conjunctæ Christi passionibus sibi prodescent, sed etiam universæ Ecclesiæ, pro qua Christus pati voluit, non solum in seipso, sed etiam in membris suis, ut exponunt Chrysost., Theophyl., Anselm., D. Thom. et alii. Clarissime August., Psal. 61, ubi inter alia multa inquit: *Patitur Christus in membris suis, id est, in nobis ipsis, ad communem hanc quasi rempublicam, nam quisque pro modulo nostro exsolvit nos quod debemus, et pro posse virium nostrarum quasi canonem passionum inferimus, paritoria plenaria.* Quæ verba statim ex D. Thoma expomemus; in eis tamen satis significat August. passiones singulorum Sanctorum ad communem aliorum utilitatem prodesse, quamvis modum hujus utilitatis non declareret. Item favet August. in enarratione super Psal. 86, ubi ponderat Paulum dixisse, se adimplere quæ desunt passionum Christi, non in carne Christi, sed in carne sua, ut inde colligat, Paulum loqui de Christo, non tantum in propria persona, sed ut conjuncto corpori suo: nam propter hanc conjunctionem solent attribui Christo ea quæ fiunt in membris ejus, juxta illud Act. 9: *Saule, Saule, quid me persequeris?* Et Matf. 25: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Verum est, verba Pauli non ita esse construenda, ut particula illa, *in carne mea,* conjugatur cum verbo *desunt,* sed cum verbo *adimpleo,* ita ut sensus sit: *Adimpleo in carne mea, quæ desunt passionum Christi;* tamen sub passionibus Christi videtur Paulus comprehendere etiam passiones quæ supererant sustinendæ in carne ipsius, vel aliorum Sanctorum, et ideo satis probabiliter exponitur, ut loquatur de Christo mystice, ut conjuncto corpori et membris suis. Atque juxta hanc expositionem colligitur ex hoc loco thesaurus satisfactionum, qui est in Ecclesia ex Christi infinita satisfactione et Sanctorum etiam passionibus et satisfactionibus coalescens, de quo dicemus in disputationibus sequentibus, tractando de indulgentiis. Et hoc significavit Glossa ibi, quam D. Thom. refert, dicens: *Passiones adhuc desunt, eo quod paritoria meritorum Ecclesiæ non est plena, nec adimplebitur, nisi*

cum seculum fuerit finitum. Est autem paritoria (ait D. Thom.) *vas, vel domus, ubi pariter multa inferuntur.* Hoc denique significare fortasse voluit hom. 24 in Num., circa princ., cum ait, non solum Christi sanguinem, sed etiam aliorum Sanctorum et justorum valere ad expiandum pro parte aliqua populum.

6. *Ratio assertionis.* — Potissima vero ratio superioris facta est sumpta ex unitate corporis Ecclesiæ, et unione membrorum ejus; haec enim unio maxime fit charitate, quæ sicut in multis et ex multis efficit eorū unum, et animam unam, ut dicitur Actor. 4, ita bona omnia facit communia, seu communicabilia, non tantum corporalia, sed etiam spiritualia, quantum expedit seu rationi consentaneum est, ut eleganter explicat August. tract. 32 in Joan. circa finem, et Chrysost., hom. 41 in 1 ad Cor., qui ad hoc etiam expedit verba Pauli 2 ad Cor. 4: *Adjuvantibus vobis in oratione pro nobis, ut ex multis personis, ejus, quæ nobis est donationis, per multis gratia agantur pro nobis.* Ex quibus colligit Chrysostomus, solere Deum aliis propter alios gratificari. Et infra subdit: *Unum corpus omnes sumus, sint membra licet alia aliis illustriora, undique veniam ipsis impetrari licet, precibus pro ipsis effusis, munib[us] datis, consortio eorum, inter quos velut commune corpus referuntur.*

7. Tandem in hoc fundata censetur quædam antiqua Ecclesiæ consuetudo: solebant enim Ecclesiæ pastores publicis pœnitentibus aliquid de pœna, seu satisfactione debita remittere propter aliorum iustorum intercessiones, ut colligitur ex Tertul., lib. ad Martyres, c. 1, et Cyprian., epist. 11, alias lib. 3, epist. 15, quibus lecis Pamel. id notat, et Lindan., lib. Panop., c. 73. Imo aliqui putant hoc insinuatum esse a Paulo, 2 ad Cor. 2, dicente: *Cui aliquid donasti, et ego, id est, Rogasti me, ut ego remitterem, et ego id feci:* unde subdit: *Nam et ego quod donavi, si quid donari, propter vos in persona Christi.* Nam si ministri Christi in persona ejus quibusdam fidelibus remittunt, sive pœnas, sive satisfactiones, vel relaxant censuras propter aliorum iustorum intercessiones (haec enim omnia sub illis verbis comprehendendi possent, ut ex Ambros., Theodor. et aliis colligere licet), ergo et ipse Christus quibusdam remittet pœnas peccatorum propter aliorum intercessiones seu satisfactiones. Quin potius Cyprian. supra et epistol. 13 et 14 significat,

SECTIO II.

Utrum unus possit alteri suffragari pro illo satisfaciendo, seu pœnam illi debitam persolvendo.

1. *Prima sententia.* — Prima sententia quorundam modernorum Theologorum est, non posse unum fidelem alteri suffragium ferre pro illo satisfaciendo et solvendo pœnam debitam, sed solum impietando ac merendo de congruo, ut Deus remittat talem pœnam, sive immediate gratis illam condonando propter orationes alterius, sive dando aliquod auxilium propter easdem orationes, quo alter bene operetur ad hujusmodi remissionem obtinendam. Fundamentum hujus sententiae est, quia debitum pœnam est debitum personale; ergo non potest per alium solvi. Patet consequentia, nam in hoc proprie differt debitum personale a reali, quod reale solvit per traditio[n]em alieujus rei omnino distinctæ a debito, et ideo solvi potest per aliam personam, quia ibi intercedit virtualis donatio, per quam

tertia persona rem suam donat debitori, ut per illam solvat creditori suo. At vero personale debitum dicitur illud, quod per actionem, vel passionem propriæ personæ solvendum est, et ideo non potest per alium solvi, quia non potest unus ita donare alteri actionem suam, vel passionem, ut illius propria efficacitur.

2. *Argumenta dictæ sententiae.* — Quod autem hujusmodi debitum poenæ hoc modo personale sit, ostendi potest primo, quia propter peccatum fit aliquis dignus poena in seipso, non in alio; ergo contrahit debitum personale vel passionem propriæ personæ, non alterius. Secundo, quia hoc debitum poenæ tale est, ut contrahi non possit per opus alienum, sed per proprium; ergo etiam e contrario solutio hujus debiti non potest fieri per alienum opus, sed per proprium. Tertio, quia illud debitum, quod ex peccato relinquitur, ad satisfaciendum pro culpa eo modo quo potest, seu (quod idem est) ad se disponendum ad remissionem culpæ, hoc, inquam, debitum non potest per alium solvi, sed omnino personale est; ergo idem dicendum est de debito poenæ, quod ex eodem peccato relinquitur, etiam per remissionem ejus quoad culpam. Quartio, quia meritum gratiæ aut gloriae ita est personale, ut nemo possit alteri suum meritum præstare, ut alteri valeat ad gloriam obtainendam, et sit quasi pretium illius mercedis, sed illud pretium esse debet proprium ac personale opus, quia per illud solum fit homo dignus vita æterna; ergo eadem ratione non potest unus pro alio solvere reatum poenæ temporalis, quia non potest per opus alterius fieri non dignus poena, cuius per propriam culpam dignus effectus fuerit; quandiu autem manet dignus poena, nondum est ablatus poena reatus. Quinto, quia hæc poena peccatis debita medicinalis est, et pertinet ad quamdam majorem hominis sanctificationem; ne mo autem curatur per medicinam alteri inhaerentem, nec fit sanctior per bonum opus alterius; igitur nec potest proprie solvere hoc debitum poenæ per alterius satisfactiōnem. Sexto tandem, quia loquitur Scriptura de hac poena, ut sustinenda ab unoquoque peccatore in propria persona, ad Galat. 6: *Unusquisque onus suum portabit;* et 2 ad Cor. 5: *Unusquisque recipiat, prout gessit in corpore;* et 1 ad Cor. 3: *Unusquisque propriam mercēdem accipiet secundum suum laborem;* Psal. 61: *Tu reddes unicuique secundum opera sua,*

cum similibus. Aliunde vero omnia, quæ in superiori sectione adduximus, ad summum probant fideles posse se mutuo juvare orando et impetrando.

3. *Corollarium ex prædicta sententia.* — Atque ex hac sententia infertur, etiamsi unus justus pro alio offerat opera sua satisfactoria, ut illi obtineat remissionem poenæ temporalis, et de facto illam impetrat, nihilominus, æque satisfacere per illa opera pro peccatis propriis, quia non se privat fructu propriæ satisfactionis; cum enim per suam poenam pro alio non solvat, consequens est ut pro se solvat. Sicut justus, quando orat pro alio, aut bene operatur, ut alteri impetrat auxilium gratiæ vel aliud bonum, non minus meretur sibi de condigno vitam æternam, quam si nihil alteri mereretur de congruo; ita ergo, quamvis alteri impetrat de congruo remissionem poenæ, nihilominus pro se æqualiter satisfacit de condigno ac si nihil alteri impetraret. Imo, sicut ex hac circumstantia orandi vel intercedendi pro alio augetur moraliter bonitas et dignitas ipsius operis, ita etiam augetur satisfactio de condigno pro peccatis propriis.

4. *Prædicta sententia rejicitur.* — Hanc sententiam censeo esse falsam, et valde novam in Theologia, ideoque omnino vitandam in materia adeo gravi. Nam imprimis Theologi omnes contrarium sentiunt, D. Thom., in 4, d. 20, q. 4, art. 2, q. 3, et d. 45, q. 2, art. 4, et 3 contra gent., c. 158; Bonav., d. 20, art. 4, q. 1 et 2; Durand., q. 2; Palud., q. 2; Richar., art. 4, q. 3; Soto, d. 19, q. 2, art. 4, et lib. 3 de Nat. et grat., c. 6; Gabr., d. 16, q. 2, art. 3; Alens., 4 p., q. 24, memb. 24, art. 4; Adrian., Quodl. 8, art. 2, concl. 3; Turrecrem., in c. Mensuram, et in c. Quis aliquando, § in Levitico, n. 13, de Pœnit. dist. 1; Navarr., tract. de Indulg., notab. 13 per totum, et not. 22, n. 8 et 19; Covar., in c. Alma mater, 1 p., § 4, n. 7; Cajet., t. 1 Opusc., tract. 16, q. 1 et 5; Bellarm., lib. 1 de Indulg., c. 2, prop. 2. Et idem tenent Medin. et Cordub. citandi sect. seq., quamvis immerito soleant in favorem prioris sententiae referri. Denique addo Catechismum Pii V, cuius verba sunt valde notanda in fine totius materiæ de Sacramento pœnit., n. 61: *In eo, inquit, summa Dei bonitas et clementia maximis laudibus et gratiarum actionibus prædicanda est, qui humanæ imbecillitati hoc condonavit, ut unus possit pro alio satisfacere.* Et infra explicans modum hujus satisfactio-

nis ait: *Qui divina gratia prædicti sunt, alterius nomine possunt, quod Deo debetur, persolvere, quare sit, ut quodam pacto alter alterius onera portare videatur.* Declarat igitur hanc satisfactionem esse solutionem debiti, quam unus pro altero Deo reddit, et ipse acceptat. Et subdit: *Nec vero de hoc cuiquam fidelium dubitandi locus relictus est, qui in Apostolorum Symbolo Sanctorum communionem profitemur.*

Quæstionis resolutio.

5. Dicendum igitur est, posse fideles sibi invicem suffragium ferre, dum unus pro alio solvit poenam temporalem, pro peccatis remissis debitam. Ratio a priori hujus veritatis sumenda est ex divina institutione; nam, ut sæpe in superioribus dixi, in hujusmodi præmiis, vel poenis taxandis nihil potest ex sola rei natura definiri, sed necessaria est supremi legislatoris institutio, qui potuit unam tantum poenam purgatorii præcise ac definite pro peccato remisso præscribere, et tunc nullus posset in hac vita pro tali poena etiam per propria opera satisfacere; tamen etiam potuit non ita definite poenam taxare, sed quasi alternative, vel talem purgatorii poenam, vel aliam condignam, et moraliter æquivalentem hujus vitæ; atque ita de facto fecisse, supra ostendimus, ex virtute, quam justi habent ad satisfaciendum pro suis peccatis. Ita ergo nunc dicimus potuisse Deum disjunctionem illam ita extendere, ut debeat homo tantam poenam in purgatorio sustinere, vel in hac vita pro illa satisfacere, aut per se, aut per amicos suos. Quod enim potuerit Deus hoc modo poenam hanc definire, videtur certissimum, tum quia nulla potest in hoc ostendi repugnantia, ut evidenter ostendemus solvendo argumenta prioris sententiae; tum etiam quia sæpe punitur aliquis per justam legem, non tantum in propria persona, sed etiam in filio, vel in alia persona sibi conjuncta, aliquando in poenam ponitur opus per se, vel servum, aut aliam personam conjunctam implendum, quia hæc ipsa conjunctio facit, ut talis poena non censeatur omnino aliena, sed moraliter propria; quomodo punivit Deus David, propter adulterium, in filio, per mortem ejus. Fideles autem ratione charitatis habent inter se specialem unionem, ratione cuius, quod unus pro alio patitur, non censemur omnino ab altero alienum; potuit ergo optime, servata justitiae æquitate, ita poena hæc temporalis taxari, ut per nos,

vel per amicos possemus pro illa satisfacere, interveniente ex parte satisfaciens voluntaria oblatione suæ penalitatis pro alio, tum quia hæc satisfactio debet esse voluntaria; tum etiam, ut per illam voluntatem tanquam per donationem quamdam moraliter fiat hæc satisfactio alterius, pro quo offertur. Unde, si revera hujusmodi fuit divina institutio, non est dubium quin de facto possit unus fidelis pro alio satisfacere, vere solvendo poenam pro altero, seu alteri debitam, quia est suo modo dominus sui operis, quatenus habet moralem valorem ad satisfaciendum, et quantum est ex parte voluntatis suæ, potest tale opus alteri donare; et, quantum est ex parte divinæ legis, sufficienter illi hoc modo satisfit, quia sicut ad veritatem disjunctivæ sufficit unius membra veritas, ita in poena sub disjunctione posita sufficit, si aliquo modo ex his, qui in lege designantur, sustineatur. Unus autem modus ex concessis in lege erat, posse per se vel per alium poenam sustinere.

6. *Divinam fuisse institutionem ut unus fidelis pro alterius poena posset satisfacere.* — Solum superest ut probemus hujusmodi fuisse divinam institutionem, quod non possumus ratione ostendere, cum hoc pendeat ex divina voluntate; nec etiam habemus testimonium Scripturæ, quo id sufficienter convincamus; nam quæ in superiori sectione adduximus, de intercessione per modum impetrationis et meriti de congruo possent in rigore declarari. Communis autem sensus Ecclesiæ, et perpetua traditio quæ ex illa colligitur, videntur nobis sufficientem fidem facere hujus divinæ voluntatis et institutionis. Hoc enim modo videtur Ecclesia semper intellexisse quoad partem, *Sanctorum communionem*, quam in Symbolo profitetur, ut Catechismus Romanus loco citato dixit. Et testimonia Scripturæ supra citata indicant, quæ indifferenter loquuntur, et quantum in se est, omnem communicationem possibilem et convenientem includunt. Hunc item Ecclesia sensum colligimus ex unanimi Theologorum confessione, quæ in re tam gravi esse non potuit sine magno fundamento. Secundo ex ipso nomine satisfactionis; est enim commune apud omnes, unum justum satisfacere pro alio; satisfacere autem, in proprietate et rigore sermonis, non est impetrare gratuitam remissionem poenæ, sed est debitum solvere, et in hoc sensu usurpatum est nomen satisfactionis in hac materia, ut recte adnotavit

Catechismus Romanus supra, n. 52. Alioqui etiam Sancti in patria possent nunc satisfacere pro nobis, quia possunt etiam pro nobis orare, et remissionem poenae efficacius impetrare, quam unus viator possit alteri viatori idem beneficium obtinere ex vi solius imprestationis. Item alias ad satisfaciendum illo modo pro alio in rigore non esset necessarium existere in gratia, quod est contra omnium sententiam, ut infra videbimus. Sequela patet, quia ad impetrandum a Deo aliquod beneficium sibi vel alteri, non est simpliciter necessaria gratia ex parte petentis, quia imprestatio non nititur in propria justitia, sed bonitate et misericordia ejus, a quo aliquid postulatur. Tertio principaliter hoc colligitur ex alio dogmate communis consensu Ecclesiae receptione, scilicet, esse in Ecclesia thesaurum spiritualem conflatum ex satisfactionibus, non tantum Christi, sed etiam ex superabundantibus satisfactionibus Sanctorum; de quo thesauro dicemus in sequentibus disputationibus de indulgentiis; illud autem dogma necessario supponit satisfactionem unius posse alteri applicari illique prodesse ad solutionem pro pena debita; alioqui frustra esset ille thesaurus satisfactionum seu penitentiarum, ut tales sunt; nec posset Ecclesia uti (ut sic dicam) divitiis illius thesauri ad redimendos fideles a suis debitis, seu reatibus penarum temporalium, pro illis solvendo, quod est contra usum et efficaciam indulgentiarum, ut postea videbimus. Atque hinc possent assumi duas congruentiae hujus veritatis, quas solvendo argumenta melius declarabimus.

7. Duobus modis posse aliquem impetrare alteri a Deo remissionem debiti. — **Primus modus.** — Quæstionem non procedere de hoc modo suffragii. — Ultimo confirmatur haec sententia, quia unus fidelis non potest suffragari alteri per modum imprestationis vel meriti ad obtinendam immediate remissionem poenae temporalis; ergo oportet ut id faciat per modum solutionis, communicando illi, seu dando pro illo satisfactionem suam. Patet consequentia, quia præter hos modos nullus aliis est proprius, quo possit unus alteri hoc suffragium præstare. Antecedens, et totum argumentum declaratur, quia duobus modis intelligi potest unus impetrare alteri a Deo remissionem alicujus debiti: primo, impetrando illi bonum motum, seu auxilium, quo efficiat bonum opus, per quod possit remissionem talis debiti obtinere; et hoc modo certum est posse unum fidelem juvare alte-

rum ad obtinendam remissionem poenæ; imo etiam est certum posse juvare ad obtinendam remissionem culpæ non solum venialis, sed etiam mortalis, quia potest illi impetrare auxilium ad se disporendum, vel satisfaciendum eo modo, quo potest pro tali culpa; quomodo potest unus alteri mereri de congruo primam gratiam. Tamen ex hismet exemplis constat, cum theologi tractant de satisfactione unius pro alio quoad poenam temporalem, non agere de hoc genere auxilii, seu suffragii, alioqui etiam dicerent, posse unum satisfacere pro alio quoad culpam veniale vel mortalem. Item, immerito dicent talem modum suffragii esse solum ad remissionem poenæ temporalis; nam potius esset ad bene operandum, et merendum coram Deo; consequenter vero, et secundario ac remote utilis esset ad obtinendam remissionem poenæ temporalis juxta dignitatem et proportionem meritiorum operis alteri impetrati. Item, ille modus suffragii non habet locum circa animas purgatorii, quia illæ non possunt per sua propria opera satisfactoria solvere poenam debitam, ut supra visum est; certum est autem, ut infra dicemus, hoc genus suffragii, de quo agimus, ad animas defunctorum extendi.

8. Secundus modus. — Alio ergo modo intelligi potest unum impetrare alteri remissionem poenæ, immediate pelendo et obtinendo ut gratis et sine ulla satisfactione vel compensatione tollatur. Et hunc quidem modum videntur admittere multi Theologi, præsertim circa animas purgatorii; de quorum sententia infra dicemus. Tamen illi non vocant hanc satisfactionem unius pro alio, sed puram imprestationem; ac proinde non negant esse possibilem alium modum solutionis. Nec potest quis cum fundamento illum negare, si hunc modum imprestationis admittit; nam quippiam majus est impetrare alteri remissionem poenæ omnino liberalem, quam impetrare, ut pro pena, quam alius debet, acceptetur, quam ego voluntarie sustineo, et pro ipso offero; et, si rationes alterius opinionis valide essent, multo magis procederent contra hanc gratuitam condonationem ob alterius preces, ut inter respondentum ad illas declarabimus.

9. Hunc modum esse impossibilem. — Ultius vero ego existimo, illum modum remissionis et imprestationis secundum legem ordinariam a Deo statutam esse impossibilem. Primo, quia nemo potest sibi ipsi impetrare illo modo remissionem gratuitam

poenæ temporalis, ut supra disputando de satisfactione dixi; ergo neque alteri poterit, quia, ceteris paribus, efficacior est oratio ad impetrandum sibi quam alteri. Secundo, quia intercedit eadem proportionalis ratio, scilicet, quia cum habeat aliquis unde solvat, immerito postulat gratuitam remissionem, et quasi dispensationem in lege justitiae, ubi nulla urget sufficiens ratio misericordiae; ita ergo, eum aliquis habeat opera penitentia satisfactoria, quæ possit pro alio offerre, cui suffragari cupit, immerito postulat illi remissionem poenæ omnino gratuitam. Tertio, quia ipsem Christus non obtinuit nobis remissionem poenæ, nisi sustinendo poenam, et ita pro nobis satisfaciendo; et nunc, quoties de facto remittitur nobis aliqua pena temporalis propter Christum, id non fit sine applicatione, et solutione ex satisfactionibus ipsius Christi; ergo multo minus poterit unus ex aliis hominibus impetrare alteri gratuitam remissionem sine ulla solutione.

10. Dices, posse saltem impetrare, ut sine solutione, quam ipse exhibeat, fiat remissio, applicando quoad hunc effectum satisfactionem Christi. Respondeo imprimis: si argumenta contrariae opinionis efficacia essent, eque probarent, hunc modum applicationis esse impossibilem, ac modum satisfactionis unius pro alio per propriam satisfactionem, ut statim ostendam. Ac deinde quamvis ille modus non sit impossibilis, tamen sine fundamento dicitur esse ordinarius, aut usitatus a Deo, quia satisfactio Christi ultra proprium opus operantis non applicatur nobis extra sacramenta, sacrificium et indulgentias, propter solam intercessionem vel petitionem nostram, præsertim qua sit a privata persona; nam de illa qua sit nomine totius Ecclesie, nonnulla est major dubitatio, de qua infra dicemus. Neque de illo genere imprestationis seu applicationis potest ostendi aliqua promissio vel fundamentum sufficiens; alioqui dici etiam posset, unum fidelem posse immediate impetrare alteri infusionem gratiae absque sacramento vel contritione, impetrando immediate applicationem meritorum Christi ad hunc effectum, quod tamen cum fundamento dici non potest. Verisimilius ergo est, non dari hanc imprestationem gratuita condonationis poenæ propter alterius petitionem; superest ergo, ut proprius modus suffragiorum fidelium, quoad remissionem poenæ temporalis, sit per modum solutionis et satisfactionis unius pro alio,

11. Ad primum. — Ad fundamentum ergo contrariae sententiae respondeatur, negando assumptum in sensu ibi intento; nam reatus poenæ temporalis potest quidem dici debitum personale, quia per se et vi sua solam talem personam constituit debitricem, ideoque ab illa potest juste exigiri; non est tamen ita personale, ut necessario sit solvendum per actionem, vel passionem solam talis personæ, nec quia repugnet legi justitiae, poenam unius pro altero oblatam in recompensationem debiti illius acceptari. Alioquin nec Christi satisfactio posset hoc modo applicari alteri ad remissionem hujus debiti per modum solutionis, sed tantum per modum imprestationis et meriti, quod absurdum est. Sequela patet, quia poena a Christo suscepta non est punitio, vel satisfactio personalis alterius. Quod si dicatur, licet non sit satisfactio in propria persona, esse in persona sui capitatis, idque satis esse, si per ipsum applicetur, hinc concluditur, illud debitum non esse in toto rigore personale, atque adeo simili ratione, non quidem æquali, sed proportionali, satis esse satisfactionem alterius membra pro altero susceptam et oblatam. Atque hinc sumitur prima congruentia supra promissa hujus institutionis et legis divinæ, scilicet, ut sicut est communicatio capitatis ad membra, ita etiam sit membrorum inter se in his, in quibus commode esse potest. Quorum unum est hæc satisfactio. Quocirca licet ex peccati vi aliquis fiat in seipso dignus poena, nec reatus ille proprie et vere sit in alio, ideoque ipsem debeat luere poenam, si aliunde ipsi non subveniatur, nihilominus non repugnat huic dignitati seu debito poenæ, ut per solutionem et quasi donationem alterius possit extingui, quia, ut diximus, ex vi primæ institutionis seu legis taxantis hanc poenam, non est præcise posita, ut solvenda in propria persona, sed cum disjunctione, et latitudine solvenda, vel per se vel per amicos.

12. Ad secundum. — *Cur debitum poenæ temporalis per proprium reatum, per opus alienum non contrahi possit, non autem sic solutio ejus.*

— Ad secundum negatur consequentia, nam debitum poenæ temporalis per proprium reatum non contrahitur, nisi per culpatum actualem, in qua non potest esse communicatio, quia per solam voluntatem propriam committi potest, eo quod sit voluntaria deviatio a rectitudine; solutio autem poenæ potest

ab alio fieri et alteri prodesse, quia quatenus ab alio fit, seu offertur, bonum opus est, et ex charitate fieri potest; prout vero alteri prodest, seu pro illo acceptatur, potest etiam intervenire consensus ejus, quanquam hic non requiratur particularis, seu expressus; nam sufficit implicita seu generalis voluntas, qua unusquisque vult liberari a malo quantum in ipso est. Locutus sum autem de debito poenae per proprium reatum, qui dicit habitudinem ad propriam culpam; nam, si loquamus de debito voluntarie sumpto per propriam obligationem et quasi fidejussionem, sic potest aliquis habere debitum solvendi poenam pro alio sine propria culpa, quale debitum suo modo fuit in Christo, et ex sententia multorum Theologorum potest esse in uno homine acceptante poenitentiam pro alio, vel promittente satisfactionem suam pro illo. Denique hoc argumentum et praedens manifeste deficiunt in satisfactione Christi nobis applicata.

13. *Ad tertium.—Ad quartum.—Cur non possit aliquis suum meritum ad gloriam tribuere, possit autem pro illius poena satisfacere.*—Ad tertium negatur consequentia, quia remissio culpae pertinet ad intrinsecam rectitudinem et sanctificationem hominis, et ideo non fit sine intrinseca et proportionata dispositione ejus, cui remittenda est (loquimur in adultis, et secundum legem ordinariam); remissio autem solius poenae temporalis non reddit hominem meliorem, aut magis studiosum, et ideo fieri potest per extrinsecam actionem, seu solutionem alterius, alteri communicatam. Atque eadem fere est solutio ad quartum, quod sumebatur ex merito gloriae; neganda est enim consequentia, propter eamdem rationem quam teligit D. Thomas supra; quia meritum tale esse debet, ut intrinsece disponat hominem in ordine ad gratiam et sanitatem proportionatam præmio, quomodo nullus disponitur per actum alterius, sed per proprium; remissio autem poenae non requirit novam sanctitatem intrinsecam, aut propriam dispositionem virtutis, ut dictum est, et de animabus purgatorii constat. Unde non est simile de dignitate præmii, et de carentia reatus, seu dignitate poenae; nam illa dignitas semper fundatur in intrinseca sanctitate, sive habituali, sive actuali, de qua agimus; dignitas autem poenae, licet orta sit ex culpa, non tamen semper fundatur in culpa, quæ adhuc maneat physice aut moraliter; nam potest radicari in culpa jam

remissa, et secundum præsentem justitiam solum fundari in hoc, quod nondum est sufficiens poena soluta. Et ideo per solam poenæ solutionem, absque alia intrinseca dispositione, vel majori sanctificatione, potest illa dignitas, seu reatus poenæ temporalis auferri.

14. Accedit etiam alia ratio differentiæ, ex qua sumitur alia congruentia optima prædictæ institutionis quoad satisfactionem, quæ non habet locum in merito, quod meritum proprium et de condigno, de quo agimus, ordinatur ad essentialē hominis beatitudinem et debitum statum in illa acquirendum, in quo integre expletur singulorum merita; nam unicuique datur præmium secundum totam meritorum mensuram; et ideo nunquam possunt homini aliqua merita superesse, quæ excedant præmia; nec posset unus aliquod meritum proprium dare alteri, nisi se privando aliquo præmio essentiali correspondente tali merito, quod est alienum ab ordine charitatis. At vero satisfactio ordinatur ad remissionem poenae temporalis, quæ est quid accidentarium ad statum beatitudinis, et sœpe fieri potest ut non sit necessaria homini satisfaciens, quia fortasse non est debitor tantæ poenæ, et ideo possunt aliquando esse in justis superabundantes satisfactiones. Ac propterea congruum fuit ex hac parte, ut satisfactio unius posset communicari alteri, ne omnino sine proprio fructu et effectu maneret, quando in ipso operante illum habere non posset; ac propterea etiam factum est ut, quando tales satisfactiones ab ipsomet personis operantibus non donantur et applicantur aliis, reponantur in thesauro Ecclesiæ, ut per Christi Vicarium possint dispensari. Rursus, remissio temporalis poenæ, quæ est proprius fructus satisfactionis, quid accidentarium est ad statum beatitudinis, et per se non anget, neque mutat intrinsecam sanctitatem, potestque reatus talis poenæ alia via, saltem per satisfactionem, auferri. Et ideo ex hac etiam parte congruum fuit ut posset unus alteri suam communicare satisfactionem, quia hoc non repugnat ordini propriæ charitatis, cum ob eam rem homo nullum esse essentiale detrimentum patiatur in his quæ ad propriam bonitatem vel ad beatitudinem pertinent; nam ad summum potest ob eam causam aliquo tempore detineri ab ingressu beatitudinis, et aliquam graviorem poenam temporalem sustinere, quod superabundanter compensatur ipso usu charitatis, quæ in communicatione

propriæ satisfactionis exercetur, et essentiali præmio, quod illi respondet apud Deum, quod multo majoris momenti est, ut per se constat.

15. *Opus penale, quatenus medicinale est, solum prodest illi, a quo exercetur.*—*Ut autem satisfactorium, potest aliis communicari.*—A quinto argumentum facilis est responsio ex dictis; concedimus enim, opera hæc poenalia quatenus ordinantur ad remedium vitiorum, seu mortificationem passionum, non posse formaliter (ut sic dicam) seu efficaciter prodesse aliis, sed his tantum qui ea operantur, quia hujusmodi effectus fit per talia opera physico et connaturali modo, et non habent vim ad illum causandum, nisi in proprio subiecto, quia operantur tanquam actus immobiles in illo. Dico autem, *formaliter, seu efficienter*, quia per modum impetrationis vel meriti de congruo etiam possunt hæc opera ab uno facta aliis prodesse, quia illa est quædam causalitas moralis, quæ ad alios potest ordinari. Negamus autem sequi, talia opera, ut sunt satisfactoria pro poena, non posse aliis communicari, et in eis habere totum effectum suum, quia hic effectus est per se separabilis a primo, et e contrario; nam Deus non exigit satisfactionem tantum propter curationem vitiorum, vel acquisitionem virtutum, sed etiam propter vindicationem delicti commissi, ut patet in animabus purgatorii, in quibus jam nec virtutes crescunt, nec vitia timentur, et nihilominus puniuntur propter justitiae æquitatem, sicut e contrario homo justus, quamvis nullius poenæ sit debitor, exercet hæc opera ad moderandas passiones, et virtutes acquirendas. Quanquam ergo hic fructus semper in operante maneat, nec possit alteri communicari, nihilominus fructus satisfactionis potest alteri donari; alter vero, cui donatur, licet possit fortasse illa via omnino liberari a debito poenæ, nihilominus ad propria vitia et passiones curandas seu moderandas indigebit proprio usu et exercitio talium operum.

16. *Ad sextum exponuntur Scripturæ loca.*—Ad sextum respondeatur, illa testimonia Scripturæ intelligi de retributione finali, et duo præcipue in eis intendi. Unum est, quod in divino judicio nullus contaminatur peccatis alienis, sed hoc modo unusquisque onus suum portat, ut exposuit August., serm. 24 de Verbis Apostoli, quomodo etiam supra dicebamus, nullum fieri reum poenæ, nisi ex peccato proprio. Atque hinc fit secundo, ut

in divino judicio, et ex vi justitiae vindicativæ Dei nullus condemnetur ad poenam in alia vita sustinendam (qualis est ea, quæ per finalem sententiam imponitur) nisi in propria persona; hoc autem semper habet subintelligam conditionem, scilicet, nisi alia via homo pro poena satisficerit, vel per alios ei subveniatur tempore congruo, seu in eo statu, in quo sit capax hujus subsidii; nam quoad hunc effectum, locum habet, quod in eodem c. 6 ad Galat. monuit Paulus, ut alter alterius onera portemus, quod de oneribus participanda infirmitatis exposuit Aug., lib. 2 de Consensu Evangel., c. 30; quæ autem major participatio infirmitatis, quam pro alio poenam suscipere? quod autem in predictis sententiis, scilicet, *Unusquisque recipiet, prout gessit in corpore, et similibus, subintelligenda sit aliqua similis conditio, manifestum est, quia alias nec per indulgentias, ne per sacramenta possemus illo onere liberari, quod hæreticum est.*

17. *Corollarium ex proxima et vera sententia.*—Ultimo ex dictis concluditur oppositum ejus, quod contraria sententia inferebat, nimirum quoties unus pro alio efficaciter satisfacit, seipsum privare fructu illius satisfactionis, quantum ad remissionem poenæ. Quod expresse docuit D. Thom., d. 45, q. 2, art. 1, quæstiunc. 4, et d. 20, q. 1, art. 2, quæstiunc. 3; et est communis consensus aliorum Doctorum quos retulimus. Et sequitur manifeste ex dictis, quia hæc satisfactio fit per propriam solutionem, et recompensationem æquivalentem; unum autem satisfactorium opus, quod in ratione poenæ est finiti valoris, solum potest secundum æqualitatem valere ad remissionem tanti reatus; ergo, si hunc effectum habet in alio pro quo offertur, non potest habere alium in ipsomet operante; nam hoc excedit valorem operis: sicut supra dicebamus, futurum esse in merito de condigno, si unus posset alteri suum meritum dare, ut ratione illius acciperet condignum præmium; necessario enim esset ipse privandus tali præmio, quia non potest idem meritum finitum duobus præmiis simul et singulis eorum adæquare. Quod secus est in impetratione, nam hæc non tollitur respectu sui, propterea quod etiam ad alterum ordinetur, vel e contrario, quia ad impetrationem non attenditur æqualitas, vel condignitas operis seu operantis, sed liberalitas et bonitas ejus qui oratur. Similiter etiam satisfactio pro alio et meritum